

Huisvesting voorzieningen Lekstroom

Momentopname met een richting voor ontwikkeling

Maart 2017

Van: Ineke Kosterman, Cees Strooper, Irma v.d. Heuvel, Lillian Petter, Vera Sijm, Wietske Tideman, Pascal Budding & Laura Kamphuis, Bernard v.d. Pauw, Marjo Volman (namens Ambtelijk Overleg Jeugd) en Arthur Kocken

Van het BPSDL wordt gevraagd:

- Definitief in te stemmen met de al eerder gedeelde beleidsuitgangspunten (paragraaf 2) voor de huisvesting van voorzieningen jeugd (verblijf), Wlz en Ivb in de Lekstroom
- In te stemmen met het doen van een (gezamenlijke) externe bredere en verdiepende inventarisatie en monitoring van ontwikkelingen in wonen en zorg (paragraaf 3.1)
- Kennis te nemen van de lopende inventarisatie en transformatie van het aanbod jeugd (paragraaf 3.2)
- In te stemmen met de vorming van een werkgroep Wonen en Zorg Lekstroom en het GSO te verzoeken de opdracht voor het ambtelijk trekkerschap hiervan te verstrekken. (paragraaf 3.3)

1. Aanleiding en leeswijzer

Aanleiding voor deze concept notitie is een vraag vanuit het Inkoopteam jeugd naar behoefte ('vraag') en kans van slagen van de transformatie van (jeugd)voorzieningen (verblijf). Dit heeft geleid tot een zoekproces. In dat proces bleek enerzijds behoefte te zijn aan meer informatie, maar ook aan richting voor het zoeken van de informatie.

Hieronder staan in paragraaf 2 eerst de beleidsmatige uitgangspunten die we op basis van ons eerste beeld (bijlage) hebben opgesteld. Feitelijk gaat het om de invulling van twee (beleidsmatige) verschuivingen:

- Van intramuraal (verblijf) naar extramuraal: zoveel mogelijk zelfstandig en op eigen kracht. Dan is geen sprake meer van een fysieke voorziening.
- Indien met verblijf: van verderweg ('de bossen') naar dichterbij: in de eigen woonomgeving/ gemeente/ regio met vrienden, familie en kennissen. Bij voorkeur in kleinschalige woonvormen (geclusterd en/of gespikkeld in de wijk). Niet meer ver weg in de bossen. De uitzondering daarop is natuurlijk de groep waarvoor het goed is juist wel (tijdelijk) uit de eigen omgeving te worden gehaald, maar dat betreft een veel kleiner deel en daarvoor zijn elders nog genoeg voorzieningen beschikbaar.

Daarbij hebben we gezien de extramuralisering niet zozeer de brede groep ouderen voor ogen gehad, maar zijn de gesprekken meer gegaan over bijzondere doelgroepen jeugd ('met verblijf'), maatschappelijke opvang, Ivb en Wlz (inclusief een gesprek met het zorgkantoor).

De uitgangspunten zijn bestuurlijk al eerder op hoofdlijnen akkoord bevonden, ten behoeve van het overleg met zorgverzekeraar/ zorgkantoor – die daarmee uit de voeten kan.

In paragraaf 3 staan vervolgcacties waarop instemming van de bestuurders wordt gevraagd.

Die uitgangspunten en behoefte aan vervolgstappen kwamen naar voren uit de worsteling met informatie over de vraagontwikkeling. Het eerste beeld daarvan staat in de bijlage. Daarbij hebben we ook meegenomen dat aanbieders ook initiatief nemen om nieuwe initiatieven lokaal/ regionaal te realiseren. Vaak zit daar de idee van de transformatie achter, maar is deze niet zelden nog erg gericht op de eigen doelgroep. Het Ambtelijk Overleg Jeugd (AOJ) bleek samen met de wethouders Jeugd ook gesprekken voor te bereiden over de transformatie van het aanbod. Dat hebben we bij elkaar gebracht.

2. Beleidsmatige uitgangspunten voor de Lekstroom

Onderstaande beleidsuitgangspunten zijn al bestuurlijk en met zorgverzekeraar/ zorgkantoor gedeeld. Ze kunnen op draagvlak rekenen, zie onder andere het bestuurlijk overleg van het BPSDL met Zilveren Kruis in december 2016. De uitgangspunten zijn herkenbaar en sluiten aan bij de eigen beleidsrichting. Ze functioneren als beleidslijn bij besprekingen van dit vraagstuk met Zilveren Kruis. Ze zijn enerzijds gericht op inkoop en anderzijds op de ruimtelijke ordening: welke initiatieven van aanbieders staan we ruimtelijk toe om te zorgen dat we in de Lekstroom een goed voorzieningenniveau hebben?

A. *Eigen verantwoordelijkheid aanbieders*

Aanbieders zijn verantwoordelijk voor de exploitatie van voorzieningen; gemeenten voor vergunningen om te (ver)bouwen. Gemeenten zijn echter ook via de inkoop betrokken bij aanbieders. Aanbieders kijken naar gemeenten met de vraag of zij duurzame investeringen kunnen doen in (ver)bouw van vastgoed; kunnen zij vertrouwen op een langdurige afname van de (getransformeerde) voorzieningen waarin zij investeren? Gemeenten realiseren zich de wederzijdse afhankelijkheid met aanbieders voor het welslagen van de transformatie, maar beseffen zich dat het uiteindelijk de medewerkers van de sociale wijkteams en de inwoners zelf zijn die bepalen of gebruik wordt gemaakt van een voorziening.

Als gesprekspartner voor de aanbieders concretiseren zij transformatie-uitgangspunten als afschalen en ambulante werken.

B. *Voorzieningen zijn zoveel mogelijk lokaal gehuisvest*

Inwoners moeten zoveel mogelijk aan het 'gewone leven' kunnen blijven deelnemen. Bij voorkeur thuis (waar ze al wonen), of anders zelfstandig, al dan niet in een aangepaste woning. Daarbij wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van geschikt (zorg)vastgoed dat leeg is/ komt. Maar gaan wonen in een andere, geschikt gemaakte woning, mag niet betekenen dat een nieuw sociaal leven moet worden gestart; geschikte woningen moeten ook op een voor een inwoner geschikte plaats staan. Waarbij geldt dat voor sommige personen een 'nieuwe start' in een andere omgeving gewenst kan zijn.

De gemeenten in de Lekstroom richten zich primair op hun lokale opgaven/ woonvragen. Pas als zij er samen een regionaal project van maken, is er een regionale opgave.

C. Gespikkeld wonen

Voorzieningen en zelfstandige huisvesting zijn zoveel mogelijk geschikt voor een mix van doelgroepen ('gespikkeld wonen'), gelet op de matchbaarheid van doelgroepen en de gewenste flexibiliteit door de tijd: verandering van vraag leidt niet direct tot wachtlijsten en/of leegstand. Bij doelgroepen gaat het niet alleen om de wettelijke doelgroepen van Jeugd, Wmo en Participatiewet, maar ook om andere groepen met een huisvestingsvraag of –aanbod. Er wordt daarmee gekozen voor ontschotting van financiën, doelgroepen en woonvormen. Daarbij wordt erkend dat voor sommige specialistische vormen van zorg een bepaalde groepsmaat financieel nodig is.

D. De zorgvraag is leidend voor huisvesting

Als er doelgroepen zijn die niet in huisvesting kunnen worden gecombineerd (bijvoorbeeld autisme), dan wordt eerst bekeken of lokaal de exploitatie haalbaar is ('de drempelwaarde voor exploitatie van een voorziening wordt gehaald'). Daar kunnen gemeenten waar de drempelwaarde niet wordt gehaald, op aansluiten. Als er lokaal dus onvoldoende vraag is, kan deze worden (aan)gevuld vanuit de regio.

E. Betalen voor gebruik

Gemeenten dragen bij aan de kosten van voorzieningen buiten hun gemeente als daar inwoners van hun gemeente gebruik van maken. De gemeente waar de voorziening is, moet niet alles betalen.

F. Onderlinge afstemming (boven) regionale voorzieningen

Indien in geen van de Lekstroomgemeenten de drempelwaarde voor voorzieningen voor doelgroepen wordt gehaald, dan kan een (boven)regionale voorziening worden gerealiseerd als (boven)regionaal project. Waar deze komt is afhankelijk van:

- Specifieke eisen die de zorg voor de doelgroep stelt aan de omgeving (zorg is leidend)
- Aanwezig leegstaand geschikt zorgvastgoed (hergebruik)
- Waar de grootste vraag is (inwoners blijven zoveel mogelijk in hun eigen woonomgeving)
- Spreiding van voorzieningen over de regio

Gemeenten stemmen daartoe binnenkomende huisvestingsinitiatieven van aanbieders met elkaar af.

G. Doorstroming mogelijk maken

Doorstroming vanuit een voorziening of een begeleide woonvorm naar zelfstandige huisvesting is uitgangspunt, maar moet wel mogelijk zijn. Gemeenten spannen zich daarvoor in binnen hun mogelijkheden. Woningtoewijzing vindt bij voorrang plaats op basis van urgentie / bemiddeling (niet absoluut/ ongelimiteerd). In geval van uitstroom uit instellingen hoeft dit niet altijd via bemiddeling te verlopen, kan ook op basis van urgentie en zelf zoeken (zoals bij de vrouwenopvang).

Gemeenten creëren randvoorwaarden voor het faciliteren van uitstroom/ transformatie. Zoals algemene voorzieningen, buurt/vrijwilligersnetwerken en bijvoorbeeld budgetbeheer voor cliënten zodat zij zelfstandig kunnen gaan wonen.

3. Vervolg

1. *Verdiende inventarisatie en monitoring ontwikkelingen*

Vanuit onze inventarisatie hebben we nog niet op al die vragen kwantitatief antwoord kunnen geven. Kennis over de huidige situatie is nog niet volledig of kent verschillende duidingen. De wens is om een externe partner deze cijfers in beeld te laten brengen met dezelfde duiding en ontwikkelingen te laten volgen. Atrive heeft een woonzorgplanner ontwikkeld. Het voorstel is dat gemeenten samen Atrive de opdracht geven om die in hun gemeente te implementeren. Dat zorgt voor meer zicht op demografische ontwikkelingen, de brede doelgroep van 'wonen en zorg' (ook ouderen) en een gedeeld begrippenkader/ omschrijvingen ('hebben we het over hetzelfde?'). Dat maakt onderlinge afstemming tussen beleidssectoren en gemeenten mogelijk. In de offerte zal een doorkijkje gegeven worden van op welke manier de woonzorgplanner een instrument kan worden om de vraagontwikkeling te blijven monitoren (ook i.r.t. het aanbod), dit geldt ook voor het deel Zvw.

2. *Inventarisatie en transformatie aanbod jeugd*

AOJ zal bij sociaal teams inventariseren wat zij missen als betere alternatieven voor residentiële instellingen (in capaciteit en type aanbod). Daarbij wordt ook meegenomen of zij al het bestaande aanbod kennen of dat er wel aanbod is, maar dat niet passend is (mismatch). Op basis daarvan zal waarschijnlijk in juni een bestuurlijk gesprek van de wethouders jeugd met Altrecht, Youké, Intermetzo (de top 3), UMCU, Timon, Reinaerde, De Rading, Lijn5 plaatsvinden. Daarin wordt de inventarisatie verfijnd met hun kennis/gegevens. En wordt besproken hoe zij kunnen bijdragen aan het scheppen van passend alternatief aanbod. Landelijk zijn er immers beleidsmatige afspraken tot afbouw van residentiële voorzieningen. De gemeenten in de lekstroom hebben de ambitie om passende lokale en regionale alternatieven te ontwikkelen voor zware residentiële zorg die het mogelijk maken zo vroeg mogelijk, in samenhang en zo dichtbij en 'thuis' mogelijk jeugdhulp op maat aan te bieden. Randvoorwaarde is dat voor de hele provincie voldoende residentiële plekken beschikbaar blijven waar iedere gemeente en regio een beroep op kunnen doen.

3. *Werkgroep Wonen & Zorg Lekstroom*

Ambtelijk is in deze eerste gezamenlijke verkenning ervaren dat het van belang is om elkaar voor deze doelgroepen, maar ook breder in het dossier 'zorg en wonen' te blijven treffen. We kunnen ook nog niet precies zeggen hoe de vraag zich gaat ontwikkelen. Vanuit de beweging die nu in gang is gezet om zoveel mogelijk zelfstandig te wonen, is immers nog onduidelijk welke/ hoeveel voorzieningen met verblijf straks nog nodig zijn. Dat zullen we de komende jaren met elkaar moeten ontdekken. Gemeenten geven hier al zelf antwoorden op. Nieuwegein en Houten doen dat (gedeeltelijk samen) met een programma aanpak, Lopik, Vianen en IJsselstein als onderdeel van het reguliere werk. Van belang is om dat zoveel mogelijk samen en integraal te doen.

En regionaal delen we met elkaar:

- Inkoop van voorzieningen Jeugd en Wmo
- Ontwikkelingen t.a.v. maatschappelijke opvang en beschermd wonen
- Gesprekken met aanbieders en zorgverzekeraar (Zvw)/ zorgkantoor (Wlz) over langer zelfstandig (thuis) wonen
- Van elkaar weten welke voorzieningen waar komen
- Kennisdeling over aanpak en ontwikkelingen
- Bekijken waar eventueel werk onderling verdeeld kan worden (efficiency)

Het verzoek is dat de beleidsadviseurs die zich in de Lekstroom met dit onderwerp bezighouden als werkgroep samen kunnen blijven optrekken, ook nu deze notitie is afgeleverd. Gezien de beschikbare capaciteit bij de betreffende adviseurs, wordt aan het GSO verzocht een trekker aan de werkgroep toe te voegen.

Bijlage: vraag & aanbod en initiatieven voorzieningen

Dit betreft nadrukkelijk een eerste beeld. De cijfers vanuit verschillende bronnen komen niet altijd overeen, o.a. door het gebruik van verschillende omschrijvingen.

Gemeente	Gegevens	Initiatieven (september 2016)
Houten	<p><u>Maatschappelijke opvang en Beschermd Wonen</u> 48 plaatsen beschermd wonen 74 ambulante begeleiding/beschermd wonen Lister</p> <p><u>Jeugdhulp</u> Aantal jongeren 0-19 jaar: 27,3% van 48.765=13.313 (2016). Jeugdhulp met verblijf: 0,6% = 80 (1e helft 2016)95</p> <p><u>WLZ</u> Zorg thuis* 407 * alle cliënten in Houten die onder de WLZ vallen (18- en 18+) Zorg in instelling 521 Totaal 928</p>	<p>- Het aantal initiatieven dat binnen komt bij de afdeling RO stijgt - Jongeren: zie Nieuwegein en IJsselstein - Initiatief voor woonvorm voor dementerenden - Reinaerde zoekt plek voor woningen voor 37 mensen met LVB, in combinatie met Lister Gericht op doorstroming: de appartementen komen t.z.t. weer op de markt - Warande (ouderen) is ook met (ver)nieuwbouwplannen bezig - Transformatie kantoren met het oog op jongeren, statuszoekers en ouderen</p>
Nieuwegein	<p><u>Maatschappelijke opvang en Beschermd Wonen</u> Aantal plaatsen Beschermd Wonen: - Lister 126 - Stichting Nedereind 3 - Izeboud BV 7</p> <p>Aantal cliënten ambulante begeleiding Lister 113</p> <p><u>Jeugdhulp</u> Aantal jongeren 1-19 jaar: 21,6% van 61.749 = 13.338 (Bron: wsjg, 2016) Jeugdhulp met verblijf: 135 (Bron: Backoffice Lekstroom 2015)</p> <p><u>Wet Langdurige Zorg</u> Aantal gebruikers: 880 - VPT: 436 - In instelling: 525 Zorgspectrum 172 plaatsen Reinaerde 299 plaatsen Humanitas 23 plaatsen Nedereind 50 plaatsen Doenersdreef zorg 14 plaatsen De Vijfsprong (PGB) 10 plaatsen</p>	<p><u>Knelpunten</u> - Jongeren onder de 23 jaar komen nauwelijks aan bod. - Druk op de woningmarkt, zie ook IJsselstein. Oplossing wordt op dit moment gezocht en gevonden in transformatie van vastgoed. - Passend aanbod voor mensen met autisme - Ontbreken van mogelijkheden voor tijdelijk wonen</p> <p><u>Voorbeelden van initiatieven</u> Mountain Network, Blokhoeve West (wooneenheden voor topsporters en kwetsbare jongeren, inclusief stage en leerwerkplekken), Stichting Knarrenhof (hofje voor ouderen), Pallasburg (Jeugdstraatje Timon met opvolgende woonvormen van residentieel naar zelfstandig en met inzet van vrijwillige gastouders en buurtbewoners), Lister wil Tiny Houses bouwen in eigendom, inclusief werkgelegenheidsproject, zorghotel, Pitstop (Leger des Heils)</p> <p><u>Lokaal beleid wonen en zorg</u> Nieuwegein heeft programma Woonwijs met daarin maatregelen gericht op langer zelfstandig wonen voor ouderen en zelfstandig wonen voor kwetsbare inwoners.</p>

<p>Lopik</p>	<p><u>Maatschappelijke opvang en beschermd wonen</u> Lister: 0 plaatsen, samen met IJsselstein 57 inwoners cliënt bij Lister (begeleid/ beschermd wonen)</p> <p><u>Jeughulp</u> Aantal jongeren 0-19 jaar: 26,2% van 14.156 = 3.709. Jeughulp met verblijf: 1,1% = 41.</p> <p><u>WLZ</u> Abrona: 25 plaatsen WLZ Philadelphia: 38 plaatsen WLZ Axion continu: 34 plaatsen WLZ</p>	<p>Jongerenvraag speelt minder dan bij andere gemeenten Wel veel aanvragen van boeren om ouderenwoningen op hun erf te realiseren. Er is ruimte, maar de woningen staan erg ver van voorzieningen</p>
<p>Vianen</p>	<p><u>Maatschappelijke opvang en beschermd wonen</u> 0 plaatsen, 34 inwoners client bij Lister (begeleid/ beschermd wonen)</p> <p><u>Jeugdhulp</u> Aantal jongeren 0-19 jaar: 23,5% van 19.513 = 4.586. Jeugdhulp met verblijf: 0,5% = 23%</p> <p><u>WLZ</u> 131 plaatsen WLZ, excl. 52 aanleunwoningen en 30 ouderinitiatieven.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tussen Zorgspectrum, woningcorporatie Lekstede Wonen en de gemeente zijn afspraken gemaakt over het flexibel kunnen inzetten van woonéenheden, die deel uitmaken van het zorgcentrum Hof van Batenstein. Als die woonéenheden niet nodig zijn voor intramurale opname, kunnen zij aangemerkt worden als huurwoning. De omgekeerde beweging is ook mogelijk. 2. Lekstede Wonen en gemeente werken toe naar éénduidige definities van diverse typen levensloopbestendige woningen, zodat het bestand huurwoningen van de corporatie op een goede manier wordt gelabeld. 3. De gemeente is van plan starten met blijversleningen, mogelijk gekoppeld aan het aanbieden van een woningcheck op mogelijk aan te brengen voorzieningen. 4. Bij nieuwbouwplannen wordt gekeken naar mogelijkheden om voldoende geschikte woningen voor bijzondere doelgroepen te creëren, bijvoorbeeld het thuishuisproject. 5. Er is een initiatief van ouders van jongeren met een WLZ-indicatie die nu elders in het land verblijven om in Vianen onder de naam De Iris een lokale voorziening te creëren. In samenwerking met Lekstede Wonen worden daarvoor 16 woonéenheden gecreëerd. Met Amerpoort worden afspraken gemaakt over de zorgverlening.
<p>IJsselstein</p>	<p><u>Maatschappelijke opvang en Beschermd Wonen</u> Lister: beschermd wonen 11 inwoners VPT of intensieve ambulante begeleiding thuis, geen plaatsen, samen met Lopik 57 inwoners cliënt bij Lister BOKA 18 huidige bezetting</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfstandig wonen voor mensen met een psychiatrische achtergrond - Nog thuis wonende (soms al volwassen) kinderen: moet zelfstandig maar heeft hulp nodig. Initiatief van ouders. - Aandachtspunt: fysieke mogelijkheden om nieuw te bouwen en druk op de woningmarkt. Voorbeelden Reinaerde wil vernieuwen/ uitbreiden, Lister wil clusteren

<p><u>Jeughulp</u> Aantal jongeren 0-19 jaar: 25,8% van 34.101 = 8.798. Jeugdhulp met verblijf: 0,9% = 79</p> <p><u>WLZ</u> <i>Verzorging en Verpleging, Verzorgd wonen, serviceappartementen (WLZ)</i> Vecht en IJssel, Ewoud 190 Axion continu, Isselwaerd 90 Axion continu, Marienstein 165 <i>specialistische woonbegeleiding:</i> Fokusproject IJsselveld Westwisselend LVG/VG Reinaerde, De Weegbreeg (19) Reinaerde, De Meridiaan (37) Reinaerde, IJsselveld Oost 12 circa, meerdere appartementen Reinaerde, New Limits 18 ZOMO (PGB) 25 circa, verschillende huizen en appartementen</p>	<p>en initiatief van Zomo (PGB).</p>
---	--------------------------------------

Residentiele instellingen Jeugd

Grootste residentiële instellingen: Intermetzo (Zeist), Youké, 's Heerenloo. Intermetzo is in 2016 gefuseerd met Pluryn.

Cijfers Lekstroom 2015:

Lekstroom	BOPZ	GGZCentraal	4
Lekstroom	BOPZ	Intermetzo	7
Lekstroom	Drie milieu	Horizon	1
Lekstroom	Drie milieu	Intermetzo	8
Lekstroom	Drie milieu	Pluryn	0
Lekstroom	Drie milieu	Youke	9
Lekstroom	JeugdzorgPlus	Horizon	0
Lekstroom	JeugdzorgPlus	Intermetzo	19
Lekstroom	ZZP4/5 OBC	Intermetzo	11
Lekstroom	ZZP4/5 OBC	Lijn5	0
Lekstroom	ZZP4/5 OBC	Pluryn	0
Lekstroom	ZZP4/5 OBC	's Heerenloo	1

Aantal cliënten in de zware residentiële zorg schommelt voor Lekstroom rond de 30 per maand (Bron: ADD-monitor, over jaar 2015; over 2016 zijn geen cijfers, er is geen ADD-monitor meer.)

Enige vertekening van de cijfers, omdat cliënten waar voogdij over is uitgesproken worden toegerekend aan de locatie van de voogdij-instelling (meestal is dat Zeist). Die zitten niet in de getallen van Lekstroom, maar dit kunnen wel Lekstroomse kinderen zijn die bij m.n. regio Zuidoost Utrecht zijn meegerekend.

Pleegzorgaanbieders: Timon, WSS, De Rading. Pleegzorg: voldoende voor de jongsten, maar niet voor de groep tieners.

Nieuwegein heeft geen gezinshuizen, i.t.t. Houten.

Instream Maatschappelijke Opvang en beschermd wonen

Monitor opvang en beschermd wonen '15)

Houten	Instream: 9 3 jongvolwassenen
Nieuwegein	Instream: 12 4 jongvolwassenen
IJsselstein	Instream : 6

	2 jongvolwassenen
Vianen	Instroom : 1 1 jongvolwassene
Lopik	Instroom: 3 2 jongvolwassenen
Lister (regionaal) volledig pakket thuis regio Lekstroom 12 Totaal 186 plaatsen Beschermd Wonen in de regio Totaal 278 cliënten Beschermd wonen in de regio	